

מקורות התורה

13 - סוף הנבואה - מנביא לחכם

A] The End of Nevuah

- When did the era of Nevuah draw to a close? Why do you think that may have happened?
- What did we see in Rav Kook at the end of the last sheet in his piece 'Chacham Adif miNavi'? Was it a sudden change?

1. משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים ונביאים מסרה לאנשי כנסת הגדולה ...
משנה מסכת אבות פרק א משנה א

- Why are there two separate 'mesorot'?
- In what way are they different to the transmissions that come in between and after?

2. וחגי זכריה ומלאכי סוף נביאים הוא
בבא בתרא יז:

3. יהושע קבל ממשה זקנים קבלו מיהושע שופטים קבלו מזקנים נביאים קבלו משופטים חגי זכריה ומלאכי קבלו מנביאים אנשי כנסת הגדולה קבלו מחגי זכריה ומלאכי
מסכתות קטנות מסכת אבות דרבי נתן נוסחא א פרק א

4. משמטו נביאים האחרונים חגי זכריה ומלאכי פסקה רוח הקודש מישראל ואף על פי כן היו משמיעין להן על בת קול
תוספתא מסכת סוטה (ליברמן) פרק יג

5. וְעַמֵּד מֶלֶךְ גָּבוֹר וּמִשְׁלַל מִמֶּשֶׁל רַב וְעֹשֶׂה כְּרָצוֹנוֹ: וְכַעֲמָדוֹ תִּשְׁבֵּר מַלְכוּתוֹ (דניאל יא:ג) - הוא אלכסנדרוס מקדון שמלך י"ב שנה, עַד כֵּן הָיוּ הַנְּבִיאִים מִתְנַבְּאִים בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, מִכָּאן וְאֵילָךְ, הֵט אֲזַנְךָ וְשָׁמַע דְּבַרֵּי חֲכָמִים (משלי כב:ז)
סדר עולם רבה פרק ל

6. באותו יום פסקה נבואה מישראל, מכאן ואילך היו משתמשין בבת קול
סדר עולם נוסח אחר שלפני הראב"ד¹

- What is the difference between Nevuah and a Bat Kol?
- What is represented by the shift from one to the other?

7. (נחמיה ט:ט) וַיִּזְעַקוּ בְּקוֹל גָּדוֹל אֶל ה' אֱלֹהֵיהֶם. מאי אמור? - אמר רב ואיתימא רבי יוחנן: בייא, בייא! היינו האי דאחרביה למקדשא, וקליה להיכליה, וקטלינהו לכולהו צדיקי, ואגלינהו לישראל מארעהון, ועדיין מרקד בין! כלום יהבתי לן אלא לקבולי ביה אגרא. לא איהו בעינן ולא אגריה בעינן! נפל להו פיתקא מרקיעא, דהוה כתב בה 'אמת' אותיבו בתעניתא תלתא יומין ותלתא לילואתא, מסרוהו ניהליהו. נפק אתא כי גוריא דנורא מבית קדשי הקדשים. אמר להו נביא לישראל - היינו יצרא דעבודה זרה, שנאמר (זכריה יח:ז) וַיֵּאמֶר זֶאת הָרָשָׁעָה

יומא סט:

1. עי' פ' סדר זמנים על סדר עולם רבה פרק ל' אות יא

8. עד כאן היו הנביאים: פל' משהרגו את היצר הרע בטלה הנבואה

פירש הגר"א לסדר עולם רבה פרק ל

- Why did the urge for Avoda Zara disappear in the Second Temple period?
- Why would it be linked to the disappearance of Nevuah?
- What else was happening in the world which parallels these trends? Look again at source 5

9. ולא קבלו ישראל את התורה עד שכפה עליהם הקב"ה את ההר כגיגית שנאמר וייתצבו בתחתית ההר (שמות י"ט) ואמר רב דימי בר חמא א"ל הקב"ה לישראל אם מקבלים אתם את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, ואם תאמר על התורה שבכתב כפה עליהם את ההר והלא משעה שאמר להן מקבלין אתם את התורה, ענו כלם ואמרו נעשה ונשמע מפני שאין בה יגיעה וצער והיא מעט אלא אמר להן על התורה שבע"פ שיש בה דקדוקי מצות קלות וחמורות והיא עזה כמות וקשה ...

מדרש תנחומא פרשת נח סימן ג

- How do we reconcile the contradiction between כפה עליהם הקב"ה את ההר כגיגית and נעשה ונשמע?
- How have you understood it until now?

10. (שמות י"ט) וייתצבו בתחתית ההר - אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא: מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם: אם אתם מקבלים התורה - מוטב, ואם לאו - שם תהא קבורתכם אמר רבא: אף על פי כן, הדור קבלוה בימי אחשוורוש. דכתיב (אסתר ט) קימו וקבלו היהודים, קיימו מה שקבלו כבר

שבת פח.

11. ... התחלת תורה שבעל פה היה בבית שני מאנשי כנסת הגדולה שהם מייסדי הבית הם יסדו גם כן התורה שבעל פה כמו שאמרו בירושלמי דשקלים (ריש פרק ה הלכה א). ובימי מרדכי דקיימו מה שקבלו כבר שחזרו לקבל התורה מאהבה שלא על ידי כפיית הר כגיגית כמו שאמרו ז"ל (שבת פח.) אז זכו לכך. כי עיקר הכפיית הר היה על תורה שבעל פה כמו שאמרו בתנחומא (פרשת נח ג).... וכל זמן שלא קיבלוה מרצונם לא נמסרה עדיין להם לגמרי והיו מתנהגים על פי נביאים הכל בכתב מיד ה'

ספר רסיסי לילה - אות נו

- In what way did TsbP 'begin' with the Anshei Keneset Hagedolah?
- What was the change of paradigm and how does that connect into the previous mesora?

12. אמר רבי אבדימי דמן חיפה: מיום שחרב בית המקדש, ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לחכמים. אטו חכם לאו נביא הוא? הכי קאמר: אע"פ שניטלה מן הנביאים, מן החכמים לא ניטלה. אמר אמימר: וחכם עדיף מנביא

בבא בתרא יב.

- In what way is a Chacham 'עדיף' to a Navi? How are translating 'preferable'? superior?

13. ועל דרך שאמרו (בבא בתרא יב.) חכם עדיף מנביא, והוא השגת רוח הקודש של חכמים שמהם לא ניטלה נבואה כדאיתא שם וכמו שאיתא בחידושי הרמב"ן. והיא מדריגה יותר קטנה הרבה מנבואה ועם כל זה היא עדיפה. והיינו שיכולים להשיג בה ועל ידה השגת גבוהות יותר וכמו שאיתא (במדרש רבה חקת) על פסוק וכל יקר ראתה עינו דדברים שלא נגלו משה רבינו ע"ה נגלו לר' עקיבא וחביריו. כי כל שהשגה קטנה באיכות היא גדולה יותר בכמות. וכי אשכ בחשך דייקא אז' אור לי (מכילתא דר' יוחנן) שיוכל להשיג אור ה' ממש מה שאי אפשר להשיג מצד הבהירות והאור שבהתגלות הלב דאי אפשר להשיגו דתוקף האור מכהה עיני הלב. אבל היושב בחושך הוא יכול לראות מה שבמקום האור מרחוק דאצלו אין האור חזק כל כך

ספר פרי צדיק מאמר קדושת שבת - מאמר ז

14. וזה מה שאמרו במנחות (כ"ט:) דמשה רבינו ע"ה לא הבין דברי רבי עקיבא. ובמדרש רבה (חקת יט, ה) דראתה עינו של רבי עקיבא מה שלא ראה משה רבינו ע"ה. ואף דלא קם כמוהו היינו מצד השגתו דרך ראיה ולו נתגלה גם כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ואפילו מה שרבי עקיבא עתיד לחדש. אלא שהכל היה התגלות נבואה דרך ראיה ולא דרך השגה שכליות כמו שמשיגים אותם המחשבים הדברים שדבר זה לא ניתנו לכתוב כי דבר זה אי אפשר להלביש בכתב כלל רק מה שלב חכם יוכל פיהו ועיקר ההשגה הוא סוד נעלם בלב המשיג

רסיסי לילה אות נו

- According to R' Tzadok, did R' Akiva know more than Moshe?
- What was the essential difference between the way that R' Akiva understood Torah and the way that Moshe did?

15. כידוע דכל דבר שכבר היה אחד שהרגיש בירור אור זה על בוריו כבר נפתח שער אותו האור בעולם. והוא פתוח אחר כך לכל דזה כל ענין עסק הדורות שקבע השם יתברך אף על פי שהם מתקטנים והולכים. לפי שכל האורות שנפתחים בכל דור ודור על ידי אנשי סגולה מחכמי ישראל אין נסתמים עוד והם פתוחים לעולם ונעשים הלכות קבועות לכל ישראל: ולפיכך אף על פי שדורות אחרונים קטנים מכל מקום יש להם מעלה זו דננס על גבי ענק. כי כבר פתוחים לפנייהם כל שערים שפתחו קדמונים והם מחדשים והולכים לפתוח שערים אחרים. אף על פי שהם קטנים מאד מכל מקום הם במעמקים יותר. כי הם כבר עברו שער בנפשם שנפתח לראשונים

ספר רסיסי לילה - אות יג

- Who coined the phrase 'dwarves on the shoulder of giants'?
- How does this fit with the standard conception of 'yeridat hadorot'?

16.

ואמנם עדיין לא יצאו לפועל כולם בעת מתן תורה וכמש"ל ביבמות (ס"ב א') שהמשך יציאת כולם לפועל בעולם הוא עד ביאת בן דוד, והיינו כי אעפ"י שכבר ניתנה תורה ונתגלית כולה בעולם מ"מ אותם חכמות גנוזות בהעלם בדברי תורה . . . וכך התורה שבכתב היא כוללת בהעלם כל מיני חכמה . . . שרצה שתתגלה לברואים, וכמש"ל בתענית (ט'). ליכא מידי דלא רמיזי באורייתא ואמרו בב"ק צ"ב מנא הא מילתא דאמרי אינשי כו'. שכל מין חכמה דאמרי אינשי רק שהוא חכמה אמיתית ושפת אמת היא רמוזה בתורה (הכל) אבל הכל ברמזו והעלם רק אח"כ בהמשך הדורות הוא יוצא לאור ע"י חכמי דור ודור ודורשיו וע"י כל הנפשות פרטיות אשר כל אחד מחדש דבר חכמה אשר אליה הוכן בפרט. וזהו הנקרא תורה שבע"פ שהוא מה שחדשו סופרים ונובעים מלכות בני ישראל ומה שתלמיד ותיק עתיד לחדש. . . .

. . . שבכללותם הם ספרי וספרא ומשניות וברייתות שבהם רמזים כל דברי התלמיד שבו רמז כל דברי הפוסקים ראשונים ואחרונים כנודע. רק ששם בהעלם ואח"כ חוזר ומתפשט לגלוי וגילוי אחר גילוי. . . .

ליקוטי מאמרים פא:

- What is Chiddush?
- Read the following extract from Lights of Prophecy (Orot Hanevuah), Rav Bezalel Naor, OU 1990³ p.2 second para "The Vilna Gaon" to p.7 "....was no reason to have assumed such"
- After that, if you did not read the extracts from the Leshem at the end of Sheet 12, please read it now
- Please also look some time at the attached extract from Derech Hashem (3:3) on the distinction between Nevuah and Ruach HaKodesh

3. Rav Naor specializes in bringing the ideas and themes of Rav Kook to an English-speaking audience

2 • Lights of Prophecy

idolatry, it became superfluous! At first glance, one is astounded by what would seem unabashed reductionism. However, one must recall that the institution of prophecy as originally chartered in Deuteronomy 18:9-22 may be read as just such a displacement of indigenous Canaanite necromancy. [See especially verse 14 and *Sifré ad locum*, cited in Nahmanides' commentary verse 9. Cf. Nahmanides, *Derashat Torat Ha-Shem Temimah*, in C.B. Chavel's *Kitvey R. Moshe ben Nahman* (Jerusalem, 5723) I, 149-150; R. Nissim b. Reuben Gerondi, *Derashot Ha-Ran* (Feldman ed., Jerusalem, 5737) XI, 204-205; Maimonides, *Introduction to Commentary on Mishnah* and R. Shneur Zalman of Liady, *Tanya* IV, 22. However, see the objection of R. Yosef Albo, *Iqarim* III, 8.] We might just mention *en passant* the controversy Maimonides triggered when he subjected the sacrificial cult to this form of reductionism. [See Maimonides, *Guide* III, 32; Nahmanides, *Leviticus* 1:9; R. Yom Tov b. Abraham of Seville (Ribba), *Sefer ha-Zikaron* (Kahana ed., Jerusalem, 5743) 73-78; Abrabanel, introduction to *Leviticus*.] At stake here is whether reinstitution of prophecy (or the sacrificial cult) in a more advanced civilization would be "anachronistic".

The Vilna Gaon (1720-1797) too, in his laconic style, connects the cessation of prophecy to the eradication of idolatry—without providing us the key to understand this interdependence.

The Gaon's rival, R. Shneur Zalman of Liady (1745-1813), explains the phenomenon by saying that the Divine Presence and the proliferation of idolatrous cults are two sides of the same coin: belief in the supernatural. The transition from First to Second Temples meant the shifting of view from God to Man, from deicentric to anthropocentric.

R. Zadok ha-Kohen of Lublin (1823-1900) outlines the

Introduction • 3

history of the First and Second Temples in quite similar fashion. The major difference between R. Shneur Zalman and R. Zadok's descriptions lies in their portrayals of the Second Commonwealth. Whereas for R. Shneur Zalman, the passage which most accurately characterizes the period is that in the Tractate *Yoma* (21b), which treats of the five symbols of divine intervention lacking in the Second Temple ("ark, fire, divine presence (*shekhinah*), divine inspiration (*ruah ha-qodesh*), and Urim and Thummim")—for R. Zadok, the era is epitomized by the words of the *Pirquey Hekhalot*: "Said Rabbi Ishmael, so said Rabbi Aqiva in the name of Rabbi Eliezer the Great: 'From the time Torah was given to Israel, its splendor and glory, etc. were not revealed until the last (Second) Temple [even though] the divine presence was not manifest therein'" [*Pirquey Hekhalot Rabbati*, end chapter 28, published in Wertheimer's *Batei Midrashot* (Jerusalem, 5728) Volume One; see R. Zadok ha-Kohen, *Taqqanat ha-Shavin* 6:24 and *Mahshevot Haruz* 71d].

In this writer's opinion, one of the most fascinating points of R. Zadok's historiography is his isolation of the encounter of Alexander the Great and Simon the Just (recorded in *Talmud Bavli*, *Yoma* 69a) as being the symbolic passage from the Old Age of Prophecy to the New Age of Reason. On one side, we have Simon the Just, last of the Men of the Great Assembly (*Mishnah*, *Avot* 1:2) whom R. Zadok (based on *Pirquey Hekhalot*) credits with the elevation of the Oral Law to a position of supremacy in Jewish life. From the opposite side, approaches Alexander of Macedonia, student of the pre-eminent rationalist Aristotle. The dating is breathtakingly precise. A generation earlier in Greece, taught Plato, whose philosophy is yet interspersed with elements of mysticism and mythology. In Israel, that very legislative body known as the Men of the Great Assembly, had been

4 • Lights of Prophecy

graced by the membership of the last prophets. Truly the generation of Simon and Alexander was the great watershed. The essential difference between the philosophies of Plato and his disciple Aristotle is made most explicit in the quote from *Orot ha-Emunah* of Rav Kook. [Parenthetically, both R. Zadok and Rav Kook regard Maimonides as the *tiqun* or correction of Aristotelian rationalism. This is but one of many instances where the positions of R. Zadok and Rav Kook coincide, as scholars have already noted.

One also observes the overall fairhandedness of the presentation. Jerusalem and Athens are viewed as parallel civilizations which developed independently. Refreshingly, we have here none of the ethnocentrism which supposes an Israelite source for Greek philosophy. (See Josephus Flavius, *Contra Apion*; R. Yehuda ha-Levi, *Kuzari* I, 63 and II, 66; et al.) It is a tribute to Maimonides that he (despite what some try to read into the *Guide* I, 71—see e.g. R. Pinhas Elijah b. Meir (Hurwitz) of Vilna, *Sefer ha-Berit ha-Shalem* I, 20:32) never entertained such a thought. On the contrary, in his introduction to the *Commentary on Mishnah*, he maintained that “the sages of the early peoples neither saw the prophets nor heard their words.” There follows immediately a reference to Aristotle. (See *Mishnah im Perush ha-Rambam*, Kapah ed. (Jerusalem, 5723) *Seder Zera'im*, *Haqdamah*, 23a.)

A final aside: R. Zadok employs the term *hokhmah yevanit* in the sense of Greek Philosophy. However, from a critical stance, it is highly unlikely the Rabbis of the Talmud ever intended that meaning. See Rashi, *Menahot* 64b and R. Isaac b. Sheshet, *She'elot u-Teshuvot Ribash*, no. 45; also Maimonides' commentary to *Mishnah*, end *Sotah*; and most recently, Dov Schwartz's article, “*Hokhmah Yevanit*”, *Sivan-Tammuz*, 5749.]

But all this is more descriptive phenomenology than

Introduction • 5

analytic etiology. In the two pieces quoted subsequently (*Divrei Soferim* 21b and *Resisay Layla* 7b-c), R. Zadok likens idolatry to a filter which shields the blinding rays of prophecy. Prophecy was possible only because there was idolatry to impugn it. The removal of idolatry by the Men of the Great Assembly threatened to destroy human free will, which would now be exposed to the full impact of prophetic revelation. At that point, the Lord extinguished the overwhelming light of prophecy, in order to safeguard man's free will. [So Rav Dessler (1891-1954) explains the meaning of R. Zadok's rather cryptic words.] In every generation, the Master of the Universe insures the preservation of free will, by maintaining a perfect balance of power between Good and Evil.

Rav Kook (1865-1935), titan of Jewish thought, combines the theory of Maimonides (*Guide* II, 36-37; cf. *Tiqqune Zohar*, beg. *Tiqqun* 18 and *Tiqqun* 30), which views prophecy as a function of the imaginative faculty, with the finding of the *Sefer Hasidim* (and the Vilna Gaon) that the disappearance of prophecy is linked to the eradication of idolatry. Rav Kook observes that both these phenomena, i.e. prophecy and idolatry, are dependent on an active imagination. Judaism sans prophecy, tends to be a religion of reason rather than of imagination. At the root of both prophecy and idolatry, lie vision and the desire for some substantive contact with the divine. In the case of prophecy, the vision is restricted to the mind's eye, whereas in idolatry it finds expression in the plastic arts. As for substantive contact, Rav Kook's *mot-cle* is instructive: *to'khen* or “content”. Only prophetic religion can supply this type of “content”. The religion of pure reason is too abstract to accommodate all dimensions of a human being. [Cf. *Arpiley Tohar* (Jerusalem, 5743) 10.] Finally, Rav Kook intimates that in our own time there are indications that the long-

6 • Lights of Prophecy

dormant imagination is being reawakened, which augurs well for the future restoration of prophecy. (More in this regard in Section Three: "Prophecy/Future".)

II

Section Two, entitled "Prophecy/Present", discusses what form divine inspiration has taken since the disappearance of classical prophecy, which was distinguished by outright visions. In this connection, two sayings of the Rabbis are most significant: "Since the day the Temple was destroyed, prophecy was taken from the prophets and given to the sages" (*Bava Batra* 12a); and "With the demise of the last prophets, Haggai, Zechariah and Malachi, the Holy Spirit departed from Israel; nevertheless, they would employ the *bat gol* (divine voice)" (*Sanhedrin* 11a). In order to be receptive to these indirect modes of divine communication, one may have to alter certain ground-assumptions of one's theory of knowledge, or epistemology.

The first mode left to us, is the so-called "prophecy of sages." [In subsequent literature this would no longer be referred to as *nevuah* or prophecy (reserved for an external stimulus), but rather as an internal *ruach ha-godesh* (divine inspiration). See Nahmanides, *Hiddushai Ramban*, *Bava Batra* 12a; R. Elijah Gaon of Vilna, *Be'ur ha-Gra*, Isaiah 5:7; R. Hayyim Vital, *Sha'arei Qedusha* III, 6-7; and R. Pinhas Elijah b. Meir (Hurwitz) of Vilna, *Sefer ha-Berit ha-Shalem*, First Introduction, Preface, I, 1:1, II, 9:3 and 11:1,3.] Though God does not speak to us directly any more, the Sages of Israel, who immerse themselves in Torah learning, are able to reach mystical or quasi-mystical states of rapture, whereby they perceive

Introduction • 7

prophetic meaning in the Torah itself. A most pronounced form of such inspiration, would be the case of Rabbi Yosef Caro (1488-1575), who, while studying Mishnah, would be seized with automatic speech gushing from his vocal chords, addressing him with the words, "I am the Mishnah speaking through your mouth." The genius of the *Mishnah*, or *Maggid*, would then launch into lengthy soliloquy. [See the extensive literature on *Maggidism*, especially R. Hayyim of Volozhin's introduction to his master, the Gaon of Vilna's commentary on *Sifra di-Zeni'uta* and R. Zadok ha-Kohen, *Dover Zedeq*, 81b.] This is a very extreme example. We may rest assured that subtler, less shocking types of Torah inspiration exist. The example of the Talmud (*Bava Batra* 12b) is that of a sage who independently arrives at a law which had already been revealed to Moses on Sinai. The Rebbe of Piaseczno (*Mevo ha-She'arim*, Chapter Two) cites as an example of this type of divine inspiration, the fact that sometimes one intuitively feels that one can contribute some original insight in a certain area of Torah scholarship—which afterwards proves true—though rationally there was no reason to have assumed such.

We should also mention the concept of "taking counsel from the Torah". "Our master (the Gaon of Vilna) revealed the secret how to take counsel from the Torah. One should learn with great enthusiasm until one seems to be learning *lishmah* (for Torah's sake) and then one should consider the project, whether to go ahead with it or not. That which comes to mind at that moment, one should follow—that is the counsel of the Torah" [*Orhot Hayyim*—*Keter Rosh*, by R. Asher ha-Kohen of Tiktin, par. 6 and commentary *Oholei Hayyim* there]. Besides this more abstract form of "counseling", the text of the Torah serves in a mantic capacity: one opens at random to a page, which contains the "message". Known